

**นิพนธ์ต้นฉบับ**

## คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการ ของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

ยศพล เหลืองโสมนภา สค.ม\*

สาคร พร้อมเพราะ กศ.ม\*

สุกัญญา ชันวิเศษ พย.บ\*

**Abstract** : Quality of life , problems and needs' s disable persons in responsibility of Thachang Subdistrict Administrative Organization, Chanthaburi Province.  
Yosapon Leungsomnapa M.A.\*

Sakorn Promproh M.Ed.\*

Suganya Khanwiset B.NS. \*

\* Prapokklao Hospital, Chanthaburi Province, Thailand.

*J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2011;28:98-109.*

**Background** : Disable persons are a priority target group in the present. The purpose of this study were to examine quality of life, problems, and needs of disabled people under the responsibility of Thachang Subdistrict Administrative Organization, Chanthaburi, Thailand.

**Method** : This research design was a Cross - sectional descriptive research. Both quantitative and qualitative research design were used. In quatitative research part, paritcipants were 64 with visual and physical impairment and 16 caregiver of mentally retarded and learning disabilities, whereas 10 disabled people with visual and physical impairment participated in the qualitative part. Data were collected using a set of questionnaires and in-dept interview method. Data were collected from March through

---

\* วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี

June 2009. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, and simultaneous multiple regression, while the content analysis was used to analyze qualitative data.

**Results** : In quantitative result, the overall and subdomain of quality of life of disabled people with visual and physical impairment were at the moderate level. Most of the problems that disabled people want to be solved from Tha Chang Sub District was health problems; whereas occupation arrangement and stimulating development was top of visual and physical impairment's problem, mentally retarded and learning disabilities's problem respectively. Participants' participation in community activities and participants' income proved to be independent predictive factors ( $R^2 = 17.4$ ) that were significantly able to predict the quality of life of the disabled people ( $p < .05$ ). In qualitative result, participants mostly needed career support. The needed areas included funding support in career development, consultation in continuing funded career, and secondary job encouragement.

**Conclusion:** Based on these findings, it is recommended that Thachang Subdistrict Administrative Organization should encourage disabled people to participate in community activities and increase high-quality social welfare systems that are served disabled people directly and appropriately. Providing occupational support should be highly focused by creating career fair that includes career available for disabled people.

**Key words:** Quality of life/ Problem and need/ Disabled person

## บทนำ

ปัจจุบันมีผู้พิการในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากสาเหตุต่างๆ ผลของความพิการส่งผลกระทบต่อและเกิดปัญหาทั้งต่อประเทศชาติ และต่อผู้พิการเองตั้งแต่ระดับปานกลางถึงรุนแรง<sup>1</sup> ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ด้วยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติมาแล้วถึง 3 ฉบับ โดยฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ 3

(พ.ศ. 2550 - 2554) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบ และแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ ผู้พิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เติบโตตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค อันเป็นแนวทางที่เคารพในคุณค่า สิทธิ

ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์<sup>2</sup> จากแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ของหน่วยงานหรือองค์กรภาคีรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการได้อย่างเหมาะสม

องค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรีให้ความสำคัญกับการดูแลผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรฯ เช่นกัน โดยมีแผนการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะมีความเชื่อว่าบุคคลแม้จะมีความพิการ แต่เมื่อได้รับการดูแลและส่งเสริมที่ดีแล้ว ผู้พิการอาจจะมีคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียมหรือมากกว่าผู้ที่ไม่มีความพิการด้วยซ้ำ<sup>1</sup> แต่ในการจัดทำแผนการดำเนินโครงการเกี่ยวกับผู้พิการนั้น สิ่งที่สำคัญจะต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้พิการอย่างแท้จริงเสียก่อน<sup>3</sup> ประกอบกับตลอดเวลาที่ผ่านไป องค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้างยังไม่เคยทำการศึกษาคุณภาพชีวิต ปัญหาและความต้องการของผู้พิการในพื้นที่มาก่อนเลย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิต ปัญหาและความต้องการของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณา กำหนดนโยบายหรือกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้พิการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ

ของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

3. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

### สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาเชิงปริมาณผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า “รายได้ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้พิการน่าจะสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการได้”

### ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งออกเป็นตามรูปแบบการวิจัย กล่าวคือในการศึกษาเชิงปริมาณจะศึกษาจากประชากรผู้พิการทุกคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรการมีส่วนร่วมตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวทั้งหมดจำนวน 64 คน และผู้พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ซึ่งจะเก็บข้อมูลผ่านจากผู้ดูแลทั้งหมดจำนวน 16 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 80 คน ส่วนในการศึกษาเชิงคุณภาพจะศึกษาจากตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2552

### 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ปัญหาของผู้พิการ 2) ความต้องการของผู้พิการ 3) คุณภาพชีวิต

ของผู้พิการ ในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการนั้น ตัวแปรต้น มีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตัวแปรได้แก่ รายได้ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้พิการ ส่วนตัวแปรตามได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้พิการ

## วิธีดำเนินการวิจัย

### รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (Cross – sectional descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาเชิงปริมาณจะศึกษาจากประชากรผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวทั้งหมด จำนวน 64 คน และผู้พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ซึ่งจะเก็บข้อมูลผ่านจากผู้ดูแลทั้งหมด จำนวน 16 คน ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพจะศึกษาจากตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็น ทางกาย และการเคลื่อนไหวจำนวน 10 คนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างเฉพาะที่ให้ประเด็นสำคัญ (Key Informant) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่าตนเองมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือเป็นอันดับแรก

### เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานะครอบครัว แหล่งของรายได้ ความเพียงพอของรายได้ การเข้า

กิจกรรมของชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้พิการ ความพิการและโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คุณภาพชีวิต เป็นแบบสัมภาษณ์คุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI 26) ที่พัฒนาขึ้นโดยสุวัฒน์ มหัตถินรินทร์กุล และคณะ<sup>4</sup> ประกอบด้วยข้อคำถามประเมินคุณภาพชีวิตจำนวน 26 ข้อ 5 ด้านและหมวดคือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวม ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.84 ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอีกครั้งขณะเก็บข้อมูลจริงด้วยสถิติ Cronbach' s alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.86

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการของผู้พิการ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิดเพื่อหาปัญหาที่ผู้พิการต้องการให้แก้ไขมากที่สุด และความต้องการที่ผู้พิการต้องการสนับสนุนมากที่สุด 5 อันดับแรก

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

2.1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 1 ข้อคือคำถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้พิการ

2.2) เทปบันทึกเสียง

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ 2552 ด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยทำการป้อนข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทีละชุด ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป คุณภาพชีวิต ปัญหาและความต้องการของผู้พิการด้วยสถิติแจกแจงความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์หาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการด้วยสถิติ Simultaneous multiple regression analysis โดยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์ ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

### ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่าผู้พิการส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 68.8 มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 45 มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 48.8 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 60 ผู้พิการส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 75 และอาศัยอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน ผู้พิการส่วนมากไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 48.8 ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 58.8 ส่วนผู้ที่มีรายได้พบว่า แหล่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 40.0 และรายได้ที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 67.5 ผู้พิการส่วนมากไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 58.8 ขณะที่ผู้พิการเพียงร้อยละ 41.3 ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมประเพณีของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 90.9 ส่วนใหญ่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้พิการ คิดเป็น

ร้อยละ 66.3 โดยรับรู้จากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.4 ผู้พิการส่วนใหญ่มีความพิการทางกายและการเคลื่อนไหว คิดเป็นร้อยละ 70 และเป็นความพิการภายหลัง คิดเป็นร้อยละ 60 มีระยะเวลาที่พิการมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.5 ในส่วนของโรคประจำตัวนั้นพบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 62.5

2. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ พบว่าผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหว ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง โดยส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 95.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพ โดยรวมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 93.8, 93.8, 71.9, 95.3 และ 87.5 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการที่ต้องการสนับสนุนมากที่สุดของผู้พิการ พบว่าปัญหาที่ผู้พิการส่วนใหญ่อยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้างช่วยแก้ไขมากที่สุดได้แก่ ปัญหาทางสุขภาพที่เป็นอยู่เช่น การได้ยิน เดิน สิ่ง que ผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวต้องการสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ การจัดหาอาชีพ ส่วนสิ่งที่ผู้พิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ต้องการสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ

4. ผลการศึกษาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวครั้งที่ 1 ด้วยสถิติ

Simultaneous multiple regression analysis สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทาง พบว่าจากปัจจัย 3 ประการ มีเพียงปัจจัย การ กายและการเคลื่อนไหวได้ร้อยละ 16 อย่างมีนัย เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและรายได้เท่านั้น ที่ สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** แสดงผลการหาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการ เคลื่อนไหวครั้งที่ 1 ด้วยสถิติ Simultaneous multiple regression analysis (N=64)

ตัวแปร	B	Beta	t	Sig
การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	5.114	3.22	2.739	.008*
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิหรือ ผลประโยชน์ของผู้พิการ	.104	.006	.048	.962
รายได้	.001	.266	2.035	.046*
ค่าคงที่ (constant)	75.049		45.347	.000*

R = .447 , R<sup>2</sup> = .200 , Adjusted R<sup>2</sup> = .160 , SEE = 7.24992, F = 5.002 , Sig F = .004\*

\* P < .05

ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยทำนายคุณภาพ ชีวิตของผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและ การเคลื่อนไหว ครั้งที่ 2 ด้วยสถิติ Simultaneous multiple regression analysis พบว่า การเข้า ร่วมกิจกรรมของชุมชนและรายได้ ยังคงสามารถ ทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางกายและการ เคลื่อนไหวได้ร้อยละ 17.4 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 7.627, Sig F = .001) ดังตารางที่ 2 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการทำนาย ในรูปคะแนนมาตรฐานได้

$$Z_{\text{คุณภาพชีวิต}} = 3.21Z_{\text{การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน}} + .263Z_{\text{รายได้}}$$

**ตารางที่ 2** แสดงผลการหาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการ เคลื่อนไหวครั้งที่ 2 ด้วยสถิติ Simultaneous multiple regression analysis (N=64)

ตัวแปร	B	Beta	t	Sig
การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	5.106	3.21	2.769	.007*
รายได้	.001	.263	2.270	.027*
ค่าคงที่(constant)	75.000		57.787	.000*

R = .447 , R<sup>2</sup> = .200 , Adjusted R<sup>2</sup> = .174 , SEE = 7.19039, F = 7.627 , Sig F = .001\*

\* P < .05

5. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้พิการ ต้องการสนับสนุนดังนี้

1) การสนับสนุนเรื่องเงินทุนในการ ประกอบอาชีพ

ผู้พิการบางคนแม้จะมีอาชีพประจำ แต่ก็ประสบ ปัญหาในเรื่องของเงินทุนประกอบอาชีพที่มีอยู่ อย่างจำกัด และบางวันขายของไม่ได้มาก ทำให้ เงินทุนที่มีอยู่ลดลง ซึ่งหากมีเงินทุนในการประกอบ



อาชีพเพิ่มขึ้น จะทำให้ดำรงชีพได้มากขึ้น ดังคำพูดที่ว่า “ตอนนี้ชายฉกชายปลาอยู่ที่ตลาด พวกปลาแดดเดียว ปลาสดอะไรพวกนี้ แต่ที่น้ำมันไม่มีทุนที่จะลง ทุนมันน้อยต้องค้นหาเอง มันไม่พอคือขายได้บ้างไม่ได้บ้าง” สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการมีเงินทุนน้อยลงได้แก่ การได้รับเบี้ยผู้พิการที่ไม่สม่าเสมอ ดังคำพูดที่ว่า “แต่มันก็ขาดหายบ้างนะ บางทีก็ 3 เดือน ได้มาเดือนเดียว 5 เดือนได้มาแค่ 2 เดือน บางทีเอาบัญชีไปปรับก็เงินไม่ขึ้นเงินไม่มีอยู่เรื่อย นี่ 5 เดือนแล้วป่าได้มาแค่ 2 เดือน คือเดือนก่อน และเมื่อวันที่ 13 เนี่ย ที่ได้รับนะ แต่อีก 3 เดือนก่อนไม่ได้ ถ้าได้มากก็พอจะทำทุนได้อีก”

2) คำแนะนำในเรื่องการจัดทำอาชีพต่อยอดจากเงินกองทุนที่ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง ในเรื่องของการสนับสนุนการทำอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อผู้พิการนั้น พบว่า ผู้พิการคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้างเคยให้เงินทุนส่วนหนึ่งเพื่อเป็นกองทุนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังคำพูดที่ว่า “ตอนนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสนับสนุน นโยบายในเรื่องการทำเป็นทุน โดยคนพิการตั้งเป็นกลุ่มสัจจะขึ้นมาหน่อย ก็มีเงินทุนไม่เยอะเท่าไร ประมาณ 5-6 หมื่น” อย่างไรก็ตาม เงินทุนที่ได้มานั้นผู้พิการมองว่า เป็นเงินที่มีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้พิการที่มีอยู่ในพื้นที่ จึงมีความยากลำบากที่จะคิดทำอาชีพหรือกิจกรรมใดจากเงินก้อนนี้ นอกจากมีความคิดจัดเป็นกองทุนสัจจะออมทรัพย์เพื่อระดมทุนไปก่อน ซึ่งก็เป็นความคิดของแค่ผู้พิการบางคนที่ยังไม่ได้เป็นข้อตกลงของทั้งหมด ดังคำพูดที่ว่า “ก็ยังคุยกันอยู่ว่าเราจะทำอะไรกันได้อ เจาะตำบลท่าช้างมีคนพิการร้อยละกว่าคน ก็เลยตั้งกลุ่ม

ขึ้นมายังปรึกษากันว่าจะทำอะไรดีเพราะเงินทุนมันก็น้อยจะทำอะไรก็ได้ไม่มาก เลยคุยกันว่าจะเข้าเป็น กลุ่มสัจจะขึ้นมาก่อน รวมทุนกันเข้าไปให้เยอะขึ้น จะได้มีดอกมีผลต่อไป”

ผู้พิการมีความเห็นในเรื่องการประกอบอาชีพจากเงินทุนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้ว่า การจะลงทุนดำเนินกิจกรรมอะไรน่าจะไม่สามารถทำได้เนื่องจากเงินกองกลางไม่มากพอ อย่างไรก็ตาม ผู้พิการมีข้อเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลน่าจะจัดหาอุปกรณ์หรือวัตถุดิบในการจัดทำสินค้ามาให้ ส่วนผู้พิการมีหน้าที่จัดทำ และองค์การบริหารส่วนตำบลนำสินค้าไปจำหน่ายต่ออีกที ดังคำพูดที่ว่า “ไอ้เรื่องอาชีพนี้ลงทุนก็อยากมีนะ แต่ไม่รู้จะทำอะไรที่ถนัดๆ เงินกองกลางก็ไม่พอทำได้ มันหลายคนกันน่าจะซื้ออุปกรณ์ในการทำจัดมาให้เลย แล้วก็ให้เราเป็นคนทำแล้วเขาจำหน่ายให้ มันก็จะดีอีกอย่างนะ”

3) การหาอาชีพเสริม ผู้พิการส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า อยากทำอาชีพเสริมจากอาชีพประจำที่ทำอยู่ โดยที่ผู้พิการบางคนก็พอจะคิดได้ว่าจะทำอะไร บางคนก็ยังคิดไม่ออก และต้องการให้แนะนำ โดยที่อาชีพเสริมนั้นน่าจะเป็นอาชีพที่นำมาทำที่บ้านได้ ดังคำพูดที่ว่า “ต้องการอาชีพเสริมมาช่วย เคยมีการติดต่อจากองค์การบริหารส่วนตำบลว่าจะมาสอนเมื่อหลายปีก่อนแล้วเรื่องเงียบหายไป” “อะไรดีล่ะที่คิดไม่ออกเพราะ พี่จบร่ำไผ่มากก็ไม่เคยทำอะไรเลย พวกเย็บปักถักร้อยก็ทำอะไรไม่เป็นเลย” ผู้พิการบางคนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง เคยจัดอบรมอาชีพให้กับผู้พิการแล้ว แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จด้วยปัจจัยหลายอย่าง แต่ปัจจัยอย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือ จำนวนผู้สนใจในการอบรมอาชีพสาขา

นั้นๆ อาจมีน้อยไปจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ทั้งๆ ที่ยังมีผู้สนใจประกอบอาชีพเสริมหรืออบรมอาชีพอยู่ ดังคำพูดที่ว่า “ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลเคยเอาคนมาสอน มาสอนทุกอย่างเลยละ คำจ้างมาสอนที่บ้านป่าแก้ว (เมียผู้ใหญ่) คำก็มีคนไป แต่ไม่ค่อยมีใครทำนะที่นี้ แล้วมันก็หายเงียบไป” “ตอนนั้นที่เคยคิด เขาเคยมีมาคุยกันเรื่องฝึกอาชีพนี้แหละ แล้วสมัครไปเป็นช่างตัดผม แต่คนมีน้อย สมัครแค่ 1-2 คนเองนะ แล้วคำก็ยกเลิกเลยไม่ได้ฝึก ก็เลย说不เอาแล้ว”

### วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานที่ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการดูแลผู้พิการที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้วิจารณ์ผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัยดังนี้

#### วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหว ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าช้าง โดยส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 95.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้พิการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 93.8, 93.8, 71.9, 95.3 และ 87.5 ตามลำดับ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นระดับความพึงพอใจในชีวิตที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล อันเป็นผลมาจากพื้นฐานการดำรงชีวิต

และประสบการณ์ในชีวิต รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ<sup>5</sup> ผู้พิการที่ศึกษาเป็นผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหว ทำให้เกิดข้อจำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมบางประการ โดยเฉพาะความสามารถในการประกอบอาชีพด้วยตนเองที่ลดลงหรือทำไม่ได้ ดังข้อมูลส่วนบุคคลที่พบว่า ผู้พิการส่วนมากไม่ได้ทำงานและไม่มีรายได้ (ร้อยละ 48.8 และร้อยละ 58.8 ตามลำดับ) ขณะที่ผู้พิการที่มีรายได้นั้นพบว่า รายได้ที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 67.5 นอกจากรายได้ที่ไม่เพียงพอแล้ว ผู้พิการหลายรายได้รับเงินสวัสดิการผู้พิการไม่ตรงตามเวลา ทำให้ส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องของการดูแลสุขภาพร่างกาย ความกังวลในจิตใจเป็นต้น ดังคำพูดจากการสัมภาษณ์ผู้พิการรายหนึ่งว่า “ไม่ใช่ให้แล้วขาดหายไปเลย เดี่ยวมีมาเดี๋ยวไม่มีมา บางครั้งเราไปที่ธนาคารก็เอาเขา ไปปรับบัญชีแล้วไม่มีเงินเข้าสองหนก็ไม่เข้าสามหนก็ไม่เข้าไม่รู้จะปรับทำไม ไปบ่อยๆ เข้าก็เอาเขาอะ เงินไม่เข้าสองเดือนสามเดือนแต่ไปปรับบัญชี” ซึ่งเงินสวัสดิการนี้แม้จะเป็นเงินไม่มาก แต่ก็เป็เงินที่สามารถช่วยทำให้ผู้พิการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน อันจะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ในระดับหนึ่งดังคำพูดของผู้พิการที่ว่า “เรื่องเงิน 500 บางครั้งป่ามีความจำเป็นต้องใช้เงิน มันก็ช่วยได้ตั้งนานนะ อย่างป่ากินอยู่ได้เกือบเดือนนะ ถ้าขาดเงิน 500 ไปแล้วเดือนนี้ป่าจะกินอะไร จริงอยู่เมื่อก่อนไม่มีเงินเดือนก็ยังไม่กินได้ แต่เรามีความหวังของเราอยู่ตรงนี้ทุกเดือน เงิน 500 เนี่ยเราคนเดียวประหยัดกินประหยัดใช้มันก็พอ” ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของปกรณ วชิรศกุล<sup>6</sup> ที่พบว่า ผู้พิการมีระดับ



คุณภาพชีวิตโดยรวมและรายด้านทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมในระดับปานกลาง และการศึกษาของไพบูลย์ วงษ์ใหญ่ พัทณี ธรรมวันนา พนินทร วงษ์ใหญ่ และภาวนา สาปออง<sup>7</sup> ที่พบว่า ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

### วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้พิการ

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ผู้พิการส่วนใหญ่อยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง ช่วยแก้ไขมากที่สุดได้แก่ ปัญหาทางสุขภาพที่เป็นอยู่ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า สุขภาพที่ดีเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ขณะที่ผู้พิการคือผู้ที่มีรูปร่างหรือการทำหน้าที่ของร่างกายผิดปกติ<sup>8</sup> ผลพวงของความพิการทำให้เกิดข้อจำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ควรจะทำได้ หรือเคยทำได้ในชีวิตประจำวันแล้วกลับกลายเป็นทำไม่ได้ โดยเฉพาะความพิการที่มีปัญหาสุขภาพร่วมด้วยจะยิ่งมีปัญหามากขึ้น ผู้พิการจึงอยากให้อาสาสมัครด้านสุขภาพ ดังคำกล่าวของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวรายหนึ่งที่ว่า “อยากให้มีคนมาทำกายภาพให้ เพราะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้” “มาช่วยสอนมาช่วยทำอะไรอย่างนี้” ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของสมุล ศรีใจ<sup>9</sup> ที่ว่า ปัญหาของคนพิการมี 4 ด้าน ได้แก่ การศึกษา การรักษาพยาบาล การฝึกอาชีพและการยอมรับคนพิการ

ส่วนในการศึกษาความต้องการของผู้พิการ ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่ผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหวต้องการสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ การจัดหาอาชีพ ทั้งนี้

สามารถอธิบายได้ว่า ผู้พิการส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพและมีงานทำที่มั่นคง ผู้พิการจึงประสงค์จะประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวเหมือนเช่นคนปกติเท่าที่จะสามารถทำได้<sup>10</sup> ทั้งนี้ปัญหาที่ผู้พิการประสบมัก เป็นปัญหาเกี่ยวกับเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ และข้อจำกัดด้วยสภาพความพิการในการฝึกอาชีพ ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ผู้พิการหลายรายในครั้งนี้อย่างตรงกันว่าอยากมีอาชีพหรือต้องการมีอาชีพเสริม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอนุชา นิลประพันธ์<sup>11</sup> ที่พบว่า ความต้องการด้านการศึกษาเป็นความต้องการอันดับ 3 ของคนพิการและการศึกษาของสมุล ศรีใจ<sup>9</sup> ที่ว่า 1 ใน 4 ที่ผู้พิการต้องการได้แก่ การฝึกอาชีพ

สำหรับผู้พิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ต้องการสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้พิการกลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มของความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่ง 20 – 30 เปอร์เซ็นต์ จะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ โอกาสการเรียนรู้ในชั้นสูงก็ถูกจำกัด<sup>12</sup> ส่งผลให้ผู้พิการเหล่านี้ช่วยเหลือตนเองได้ลดลง และเป็นความทุกข์ของผู้ดูแล จึงทำให้ผู้ดูแลผู้พิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ต้องการได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องนี้มากที่สุด หากทำได้ย่อมจะส่งผลดีต่อผู้พิการ เพราะหนึ่งในหลักการดูแลผู้พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ นั้น จะต้องสนับสนุนให้ผู้พิการได้เรียนรู้และฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน และเตรียมทักษะเกี่ยวกับพัฒนาการอื่นๆ เช่น การบอกความต้องการ การทักทาย การเล่นกับผู้อื่น เป็นต้น<sup>13</sup>

### วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและรายได้ สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางการมองเห็น ทางกายและการเคลื่อนไหว ได้ร้อยละ 17.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้พิการได้พบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นทั้งที่พิการและไม่พิการ การที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้นั้นย่อมจะต้องมีสภาพความพร้อมของร่างกายและมีอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวได้ระดับหนึ่ง ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จะทำให้ผู้พิการเกิดการรับรู้ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่ยังคงสามารถมีความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่นและมีอิสรภาพ จึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการได้ ส่วนรายได้ นั้นสามารถอธิบายได้ว่า ภาวะเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตได้<sup>5</sup> ผู้ที่มีรายได้สูงย่อมจะมีโอกาสในการแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลตนเอง เช่น ช่วยให้ได้รับประทานอาหารที่เพียงพอ เข้าถึงบริการได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าจะมีข้อจำกัดมากกว่า<sup>14</sup> ส่งผลให้รายได้สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้พิการได้ ผลการศึกษาคั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพิทักษ์ ทองสุข<sup>15</sup> ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคม ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่สูญเสียแขนหรือขาจนถึงปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ที่สูญเสียแขนและหรือขาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 38.2 และ การศึกษาของปกรณ วชิรศุกุล<sup>6</sup> ที่พบว่า สัมพันธภาพกับชุมชน เขตที่อยู่อาศัยประสบการณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ การประกอบอาชีพ ความ

เพียงพอของรายได้ ประเภทของความพิการ สัมพันธภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่พิการและอายุความพิการสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้พิการได้ร้อยละ 55.2

### ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ค้นพบในครั้งนี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง

1.1 ผู้พิการร้อยละ 58.8 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ขณะที่ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นตัวแปรแรกที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตผู้พิการได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดกิจกรรมหรือเวทีให้ผู้พิการได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่างๆที่เหมาะสมกับความพิการที่มีอยู่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการเพิ่มขึ้น

1.2 ผู้พิการร้อยละ 67.5 มีรายได้ไม่เพียงพอ ขณะที่ผลการศึกษาพบว่า รายได้ เป็นตัวแปรที่สองที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตผู้พิการได้ ประกอบกับสิ่งที่ผู้พิการต้องการสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ การจัดหาอาชีพ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้างควรหยิบยกเรื่องการส่งเสริมอาชีพขึ้นมาใหม่อีกครั้ง หลังจากที่เคยปฏิบัติไปแล้วครั้งหนึ่ง โดยอาจจะมีการจัดทำเวทีประชาคมการสร้างอาชีพของผู้พิการ เพื่อระดมหารูปแบบการส่งเสริมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และศักยภาพของผู้พิการที่แท้จริง

1.3 ผู้พิการร้อยละ 12.1 มีความต้องการเรื่องสวัสดิการผู้พิการ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้างควรดูแลให้ผู้พิการได้รับสวัสดิการ โดยเฉพาะเรื่องเงินสวัสดิการที่ควรจัด

ให้ผู้พิการตรงตามเวลาอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในประเด็นของการค้นหารูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

2.2 ควรศึกษาวิจัยในประเด็นของการพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

2.3 ควรศึกษาวิจัยในประเด็น การเทียบเคียงกลยุทธ์ (Benchmark) ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบล

### กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากนายกององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

### Reference

1. Davidhizar R. Disability does not have to be the grief that never ends:helping patients adjusts. Rehabi Nurse. 1997; 22(1):32-5.
2. คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554. กทมฯ: ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, 2550.
3. ประพจน์ เกตตราการศ. สูโโลกกว้าง บนหนทางผู้พิการ. กทมฯ: มูลนิธิเพื่อเด็กและคนพิการ, 2539.

4. สุวัฒน์ มหันตนิรันดร์กุล, วิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ และราณี พรมานะจิรังกุล. เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุด 100 ตัวชี้วัดและ 26 ตัวชี้วัด.โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2540.
5. Zhan L. Quality of life: Conceptual and measurement issues. J Adv Nurs. 1992; 17(7):795-800.
6. ปกรณ์ วชิรกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
7. ไพบูลย์ วงษ์ใหญ่ พัทธนี ธรรมวันนา พนินทร วงษ์ใหญ่ และภาวนา สาป้อง. รายงานวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้พิการญาติหรือผู้ดูแล และพยาบาล: กรณีศึกษาของศูนย์สิรินทรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ.ศูนย์สิรินทรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2546.
8. พูนพิศ อมาตยกุล สุมาลี ดีจงกิจและพิมพ์พา ขจรธรรม. ความรู้ทั่วไปเรื่องความพิการและคนพิการ. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
9. สุมล ศรีใจ. บทบาทของกลุ่มคนพิการและครอบครัวในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชน. เอกสารการประชุมวิชาการด้านงานคนพิการครั้งที่ 2 วันที่ 26-27 สิงหาคม ณ อาคารอำนวยการวิทยาลัยราชสุดา

- มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
10. สุรพล ปธานวนิช ศักดิ์ศรี บริบาล บรรพตเขตต์และภาวนา พัฒนศรี. รายงานวิจัยเรื่อง ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย. สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
  11. อนุชา นิลประพันธ์. รูปแบบการพัฒนาสุขภาพคนพิการในชนบท จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพัฒนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
  12. สร้อยสุดา วิทยากร. การบริหารเด็กสมองพิการ. กทมฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2532.
  13. กิ่งแก้ว ปาจริย์. การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ. กทมฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
  14. Pender N J. Health promotion in nursing practice. Now York: Appleton-Century-Crofts, 1996.
  15. พิทักษ์ ทองสุข. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยที่สูญเสียแขนและหรือขา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.